

Amit tudni illik

A genetikai információ áramlása: DNS, RNS, fehérjék témakörből

Kémiai képletek:

A nukleotidok általános felépítése

Egy purin és egy pirimidin bázis képlete (lehetőleg olyan ami komplementer párt képez)

DNS/RNS vázlatos szerkezete

Fogalmak:

Az információáramlás iránya: A centrális dogma

DNS, RNS, fehérje

replikáció, transzkripció, transláció,

a bázispárosodás elve,

kodon, gén, cDNS, templát, primer, 5' vég, 3' vég, riboszóma

Módszerek:

in vitro transláció

29

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás - Dobó József

Kapcsolódó könyvfejezet:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

5. DNA, RNA and the Flow of Genetic Information

30

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás - Dobó József

Amit tudni illik

A fehérjék szerkezete és működése
témakörből

Kémiai képletek:

Aminosavak általános képlete, és térszerkezete (kiralitás!)

Peptidkötés „képlete”

Gly, Ala, His, Cys, Ser, Asp, Pro képlete

Az aminosavak csoportosítása ! + csoportonként 1 képlet (lehet a fentiekből is)

Hárombetűs és egybetűs kódok

Fogalmak:

L-aminosav, α -aminosav, ikerionos szerk., diszulfid híd, pKa

peptidkötés planaritása, Ramachandran plot,

A fehérjék szerkezetének szintjei !

α -hélix, β -redő, fold, folding

Módszerek:

Fehérjék denaturációja (karbamid) és redukciója (merkaptó-etanol) – Anfinsen kísérlet

Egyenletek:

$$\Delta G^{\circ} = - R \cdot T \cdot \ln K$$

$$\text{Lambert-Beer törvény: } A = \varepsilon \cdot c \cdot l$$

33

Kapcsolódó könyvfejezetek:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

3. Protein structure and function

34

Amit tudni illik

Az enzimek működése, a Michaelis-Menten egyenlet témakörből

Fogalmak:

enzim-szubsztrát komplex,
kulcs-zár, indukált illeszkedés, konformációs szelekció,
aktiválási energia,
holoenzim, apoenzim, koenzim,
elemi lépés, mechanizmus
egyensúlyi állapoton alapuló (steady-state) közelítés

Egyenletek:

A Michaelis-Menten egyenlet : $V_0 = V_{\max} \cdot [S] / (K_M + [S])$, $V_{\max} = k_2 \cdot [E]_T$
(Tudni: mit jelentenek a betűk !)

$$\Delta G^\circ = - R \cdot T \cdot \ln K$$

19

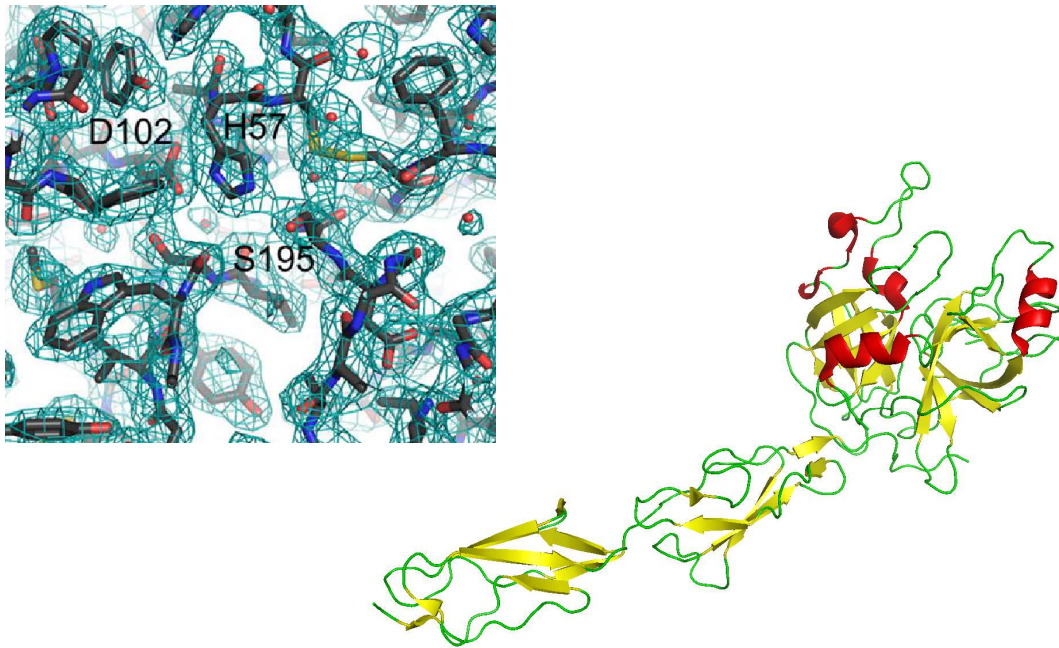
Kapcsolódó könyvfejezet:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

8. Enzymes: Basic Concepts and Kinetics

20

Végeredmény: elektronsűrűség-térkép, atomi szerkezet

31

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

A Fehérje vizsgálati módszerek témakörből
(kromatográfia, szekvenálás, szintézis, NMR, kristallográfia stb.)

Fogalmak:

m/z (tömeg/töltés), szedimentációs koefficiens (S), kDa,
pI (izoelektromos pont)

Módszerek:

SDS-PAGE, MALDI-TOF, gélszűrés, ioncsere, 2D elektroforézis, Edman
lebontás, ELISA, NMR, röntgen kristallográfia

Egyenletek:

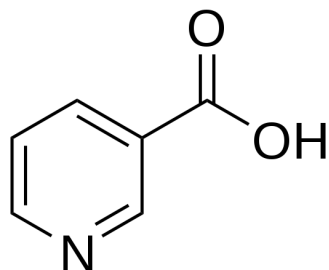
Bragg egyenlet: $2d \sin\Theta = n\lambda$

Lambert-Beer összefüggés $A = \epsilon \cdot c \cdot l$

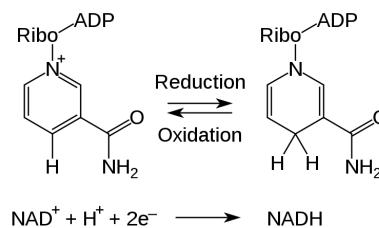
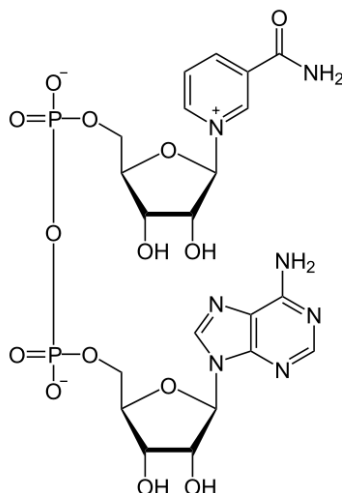
32

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

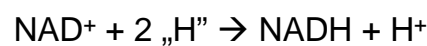
Példa: Niacin → NAD⁺ , NADH

niacin
(nikotinsav)
B₃ vitamin

másképp felírva:

NAD⁺
nikotinamid-**a**denin-**d**inukleotid

25

Amit tudni illik

A Szénhidrátok, lipidek, vitaminok témakörből

Kémiai képletek:

D-gliceraldehid, D-glükóz
trigliceridek általános képlete,
foszfolipidek általános képlete

Fogalmak:

redukáló / nem redukáló cukor,
L/D konfiguráció, aldóz, ketóz,
glikozidos kötés, fehérje glikoziláció,
micella, liposzóma

26

Amit tudni illik

A Glikolízis (és glükoneogenezis) témakörből

Kémiai képletek:

glükóz, fruktóz, gliceraldehid, glicerinsav (glicerát) (ezek foszforilálva is),
piroszőlősav (piruvát),

Fogalmak:

glikolízis, glükoneogenezis, allosztéria, csatolt reakciók,
„nagy energiájú” kötések, oxo-enol tautoméria
Cori-ciklus, anaerob fermentáció,
a glikolízis térbeli elhelyezkedése, laktóz intolerancia,
az agy fő energiaforrása

Egyenletek:

$$\Delta G^{\circ} = - RT \ln K$$

43

Kapcsolódó könyvfejezetek:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

14. Metabolism: Basic Concepts and Design

16. Glycolysis and Gluconeogenesis

44

Amit tudni illik

A Glikolízis (és glükoneogenezis) témakörből

Kémiai képletek:

glükóz, fruktóz, gliceraldehid, glicerinsav (glicerát) (ezek foszforilálva is),
piroszőlősav (piruvát),

Fogalmak:

glikolízis, glükoneogenezis, allosztéria, csatolt reakciók,
„nagy energiájú” kötések, oxo-enol tautoméria
Cori-ciklus, anaerob fermentáció,
a glikolízis térbeli elhelyezkedése, laktóz intolerancia,
az agy fő energiaforrása

Egyenletek:

$$\Delta G^{\circ} = -RT \ln K$$

43

Kapcsolódó könyvfejezetek:

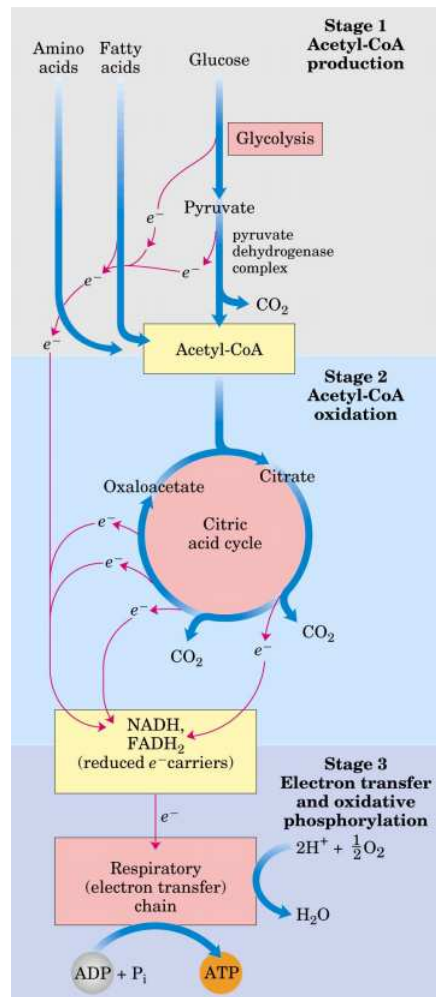
**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

14. Metabolism: Basic Concepts and Design

16. Glycolysis and Gluconeogenesis

44

A tápanyagok lebontásának folyamatai

37

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

A citromsav ciklus témakörből

Kémiai képletek:

piroszólósav (piruvát)
oxálecetsav, citromsav, acetil csoport, α-keto-glutársav,
borostyánkősav (szukcinát),
fumársav (fumarát), almasav (malát)

Fogalmak:

citromsav ciklus,
beriberi (**B1 vitamin deficiencia**),
acetyl-CoA, **tioészter kötés**
szabályzás foszforiláció révén

38

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

Az Oxidatív foszforiláció témaköréből

Kémiai képletek:

ATP (korábbról)

Fogalmak:

mitokondrium felépítése, kemiozmotikus elmélet,
elektron-transzport lánc (légzési lánc),
komplex I, II, III, IV, V
ubikinon, citokróm c
ATP szintáz, barna zsírszövet,

Egyenletek:

$$\Delta G = R \cdot T \cdot \ln ([H_k]/[H_b]) + z \cdot F \cdot \Delta U$$

29

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Kapcsolódó könyvfejezet:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

18. Oxidative Phosphorylation

30

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

Az energia tárolása: zsírok és glikogén témakörből

Kémiai képletek:

triglicerid, glicerin, telített zsírsav, telítetlen zsírsav

Fogalmak:

mitokondrium felépítése, **béta oxidáció**,
a zsírok a cukrok lángjában égnak,
glikogén funkciója,

allosztéria, foszforiláció

adrenalin, inzulin

35

Kapcsolódó könyvfejezetek:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

21. Glycogen Metabolism
22. Fatty Acid Metabolism

36

Amit tudni illik

A DNS szerkezete, a replikáció, a rekombináció és a DNS hibák kijavítása
témakörökből

Kémiai képletek:

A nukleotidok általános felépítése
Egy purin és egy pirimidin bázis képlete (lehetőleg olyan ami
komplementer párt képez)
DNS vázlatos szerkezete

Fogalmak:

DNS, replikáció, a bázispárosodás elve, templát, primer, 5' vég, 3' vég,
proofreading (exonukleáz aktivitás), primáz, helikáz, topoizomeráz, DNS
polimeráz, Okazaki fragmentum, replikációs origó, rekombináció,
telomer, telomeráz

51

Kapcsolódó könyvfejezet:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

27. DNA replication, Recombination, and Repair

52

Amit tudni illik

A Rekombináns DNS technikák témaköréből

Fogalmak:

restrikciós enzim, plazmid, vektor,
cDNS, mutagenézis, lac operátor, klón,

fehérjeexpresszió

Módszerek:

DNS szekvenálás,
PCR, qPCR,
génszintézis elve,
agaróz gélelektroforézis,
DNS klónozás

35

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Kapcsolódó könyvfejezet:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

6. Exploring Genes

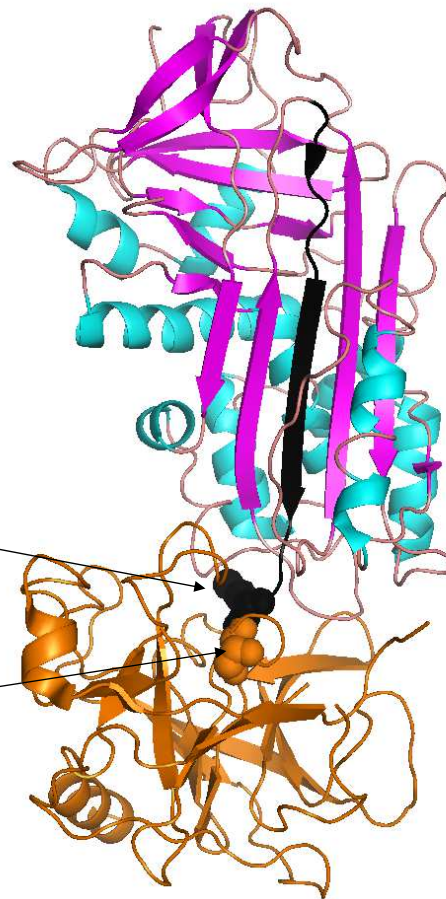
36

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

PDB kód: **2D26**
(serpin - proteáz kovalens komplex)

P1 hely (Met)

Aktív Ser

57

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

A Fehérjeszintézis: transláció és a Fehérje lebontás (proteolízis)
témakörből

Kémiai képletek:

szerin, hisztidin aszparaginsav, cisztein

Fogalmak:

transzláció, tRNS, kodon, antikodon, start kodon, stop kodon,
Shine-Dalgarno szekvencia, ribozim, riboszóma, A, P, E hely,
iniciáció, elongáció, termináció, elongációs iniciációs release faktorok

szerinproteáz, divergens evolúció, konvergens evolúció,
proenzim, zimogén, szubsztrát, szubsztrátkötő-zseb,
ubiquitin, proteaszóma,
inhibitorok: kulcs-zár inhibitorok, serpin

Módszerek:

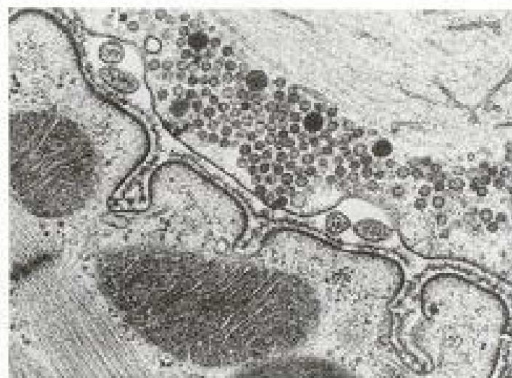
In vitro transláció

58

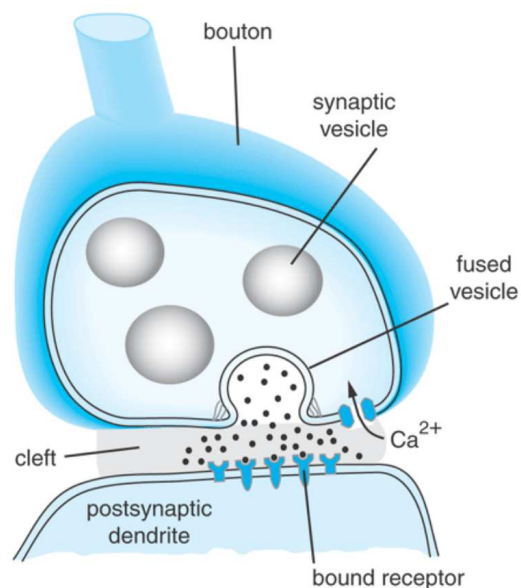
2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

A fordított folyamat: bimbózás (budding)

Példa: a szinapszis

Figure 12.41. Neurotransmitter Release.

47

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

A Lipidek transzportja, Membránok és lipidek témakörökből

Kémiai képletek:

trigliceridek általános képlete foszfolipidek általános képlete

Fogalmak:

LDL, HDL, lipoprotein, apo-lipoprotein, „jó és rossz koleszterin”, LDL-receptor

membrán, laterális diffúzió, permeabilitás, membránok aszimmetriája, integrális és perifériális membránfehérjék, membrán horgony, endocitózis, szinapszis

Módszerek:

transzmembrán hélixek predikciója
membrántranszport mérése lipid kettősréteggel elválasztott cellákban
liposzómák készítése

Egyenletek:

membrándiffúziót leíró egyenlet: $s=(4 \times D \times t)^{1/2}$

48

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Amit tudni illik

A Membránpumpák, ioncsatornák, receptorok témakörből

Fogalmak:

aktív transzport, passzív transzport, pumpa, kotranszporter, csatorna, P-típusú ATPáz, SR Ca²⁺ ATPáz, Na⁺-K⁺ ATPáz (pumpa), ABC transzporter, kotranszporter, antiporter, szimporter
ligandum-függő csatorna, feszültség-függő csatorna
acetil-kolin receptor, Na⁺ csatorna, K⁺ csatorna, ingerületvezetés, nyugalmi potenciál, akciós potenciál, a csatorna záródása (láncos labda) receptor, ligandum, agonista, antagonist, G-fehérje kapcsolt (7TM) receptor, másodlagos hírvivő

Módszerek:

Patch-clamp technika

Egyenletek:

„reakció”: A_{belső} → A_{külső}

$$\Delta G = R \times T \times \ln([A_k]/[A_b]) + z \times F \times \Delta U$$

z: töltés, F: Faraday állandó (96485 C/mol), ΔU:membrán potenciál

41

Kapcsolódó könyvfejezet:

J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.

13. Membrane Channels and Pumps

42

Amit tudni illik

Az érzékelés és mozgás témakörből

Fogalmak:

7TM receptorok, G-fehérje, cisz- és transz retinal, rodopszin, kapszaicin

P-hurok NTPáz, konformációváltozás = mozgás, miozin, aktin,
power stroke, szarkomer, vékony és vastag filamentum,

izom-összehúzódás Ca^{2+} szignál hatására

29

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József

Kapcsolódó könyvfejezetek:

**J.M. Berg, J.L. Tymoczko, L. Stryer: Biochemistry 5th edition
W.H. Freeman and Co.**

32. Sensory Systems

33. Molecular motors

30

2015 - PPKE ITBK - Molekuláris bionika szak - Biokémia előadás- Dobó József